

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทเช่น ลี (Li, 1977:261) ได้สืบสร้างระบบสระเดี่ยวในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นระบบสระ 9 เสียงโดยไม่มี ความต่างของเสียงสั้นยาว ระบบสระในภาษาไทยดั้งเดิมมีดังนี้

*i	*i	*u
*e	*o	*o
*ɛ	*a	*ɔ

ลี (Li, 1977:300-301) และ สารวิทย์ (Sarawit, 1973:97) ได้สืบสร้างสระในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาที่วิวัฒน์มาจากภาษาไทยดั้งเดิมไว้ตรงกันคือ

*i	*ii	*i	*ii	*u	*uu
*e				*o	
*ɛ		*a	*aa	*ɔ	

ระบบสระของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมที่สืบสร้างขึ้นนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นความแตกต่างของเสียงสระในด้านความสั้นยาวเฉพาะสระสูงหน้า สระสูงกลาง สระสูงหลัง และสระต่ำกลางเท่านั้น

ถ้าพิจารณาภาษาลูกกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ในปัจจุบันก็จะเห็นว่าในภาษาไทยเหล่านี้มีเสียงสระสั้นยาวเป็นบางคู่เท่านั้น และส่วนใหญ่จะมีเสียงสั้นยาวเฉพาะสระ a-aa แต่ภาษาไทยปัจจุบัน * มีลักษณะของระบบสระเดี่ยวที่แตกต่างจากภาษาอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ คือ มีสระสั้นยาวครบทุกเสียงซึ่งทำให้ระบบสระเดี่ยวในภาษาไทยเป็นระบบสระ 18 เสียงดังนี้

i	ii	ɨ	ɨɨ	u	uu
e	ee	ə	əə	o	oo
ɛ	ɛɛ	a	aa	ɔ	ɔɔ

ลี (1977: 260) ตั้งสมมุติฐานว่าสระ ee ɛ oo ɔ** เกิดขึ้นในภาษาไทยภายหลัง โดยน่าจะมีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการยืมคำภาษาอื่นเข้ามา ผนวกกับการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระในภาษาไทยเอง สำหรับเรื่องการยืม ลี ยังให้ความเห็นไว้ด้วยว่า คำภาษาบาลีสันสกฤตจำนวนมากในภาษาไทย น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเสียงสระสั้นยาวในภาษาไทยเพิ่มขึ้น (Li, 1964) อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีการศึกษาใด ๆ ที่เป็นการตอบสมมุติฐานดังกล่าวอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยสนใจเรื่องการเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระ จึงได้ทดลองศึกษาเพื่อค้นหาระยะเวลาที่เกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลาง-หน้า (e-ee) และค้นหาปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของการเกิดความต่างดังกล่าวในบทความเรื่อง "การเกิดความต่างของเสียง

* ภาษาไทย หมายถึง ภาษาไทยกรุงเทพฯ เท่านั้นไม่นับรวมภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ

** ฟัง-กวย ลี เชื่อว่าสระในภาษาไทยดั้งเดิม *ɛ และ *ɔ เป็นเสียงสระยาว เนื่องจากพบเสียงปฏิภาคของสระนี้ในภาษาไทยต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเสียงสระยาว ดังนั้นจึงเชื่อว่าเสียงสระสั้น ɛ และ ɔ เป็นเสียงที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาไทยบางภาษาเท่านั้น

สระสั้นยาว e-ee ในภาษาไทย" (พุทธชาติ ธัญชยานนท์, ยังไม่ได้ตีพิมพ์) ผลของการศึกษาเป็นตั้งข้อสันนิษฐานของลี คือ ความต่างด้านความสั้นยาวของสระ e-ee เพิ่งจะเริ่มปรากฏในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง และปรากฏเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบัน และปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความต่างดังกล่าวก็คือ การยืมคำภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการยืมคำภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาในภาษาไทย อย่างไรก็ตามการศึกษาดังกล่าวยังมิได้ครอบคลุมไปถึงการเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของเสียงสระ e-ee o-oo และ u-uu ซึ่งลีได้ตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเกิดเสียงสั้นยาวไว้เช่นเดียวกับการเกิดเสียงสระสั้นยาว e-ee

ในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับการเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระ e-ee e-ee o-oo และ u-uu โดยในการศึกษาเรื่องความต่างของสระสั้นยาว e-ee ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ใช้ในการทดลองศึกษาสระ e-ee บางส่วน ประกอบกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมใหม่มาวิเคราะห์ใหม่ ส่วนในการศึกษาสระอีกสามเสียงนั้นผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลที่เก็บใหม่ทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสันนิษฐานช่วงเวลาภาษาไทยเริ่มมีความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลาง e o และสระต่ำ e u
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่ทำให้เกิดความต่างของสระสั้นยาวกลุ่มนี้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลาง e o และสระต่ำ e u ในภาษาไทยไม่ปรากฏก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. การเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลุ่มนี้ มีปัจจัยสำคัญเนื่องมาจากการยืมคำภาษาต่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิวัฒนาการของภาษาไทย
2. ผลการวิจัยสามารถใช้ในการอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ได้
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาภาษาตระกูลไทต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาสระกลาง e o และสระต่ำ e ɔ ในภาษาไทยในเชิงประวัติในแง่ความสั้นยาวของเสียง โดยอาศัยหลักฐานจากตัวเขียนภาษาไทยที่เป็นคำพยางค์เดี่ยวซึ่งมีการบันทึกไว้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน และศึกษาเชิงเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลภาษาตระกูลไทที่มีผู้ศึกษาไว้ 20 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ไทยถิ่นอีสาน ไทยถิ่นใต้ ลาว ลื้อ ชานไตดำ ไทขาว อาหม พ่าเก๋ เต๋อหง วูมิง เลปิง ลุงมิง ลุงโจว เต๋อเป่า โยฮัย แส็ก ป้อฮ้าย และ จ้วง และใช้ข้อมูลภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาตระกูลไท ได้แก่ ภาษามอญ เขมร ญีฮัก มาเลย์ ชวา บาลี สันสกฤต และอังกฤษ

นิยามของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คำศัพท์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้มีดังต่อไปนี้

1. รูปเขียน หมายถึง รูปอักษรที่ปรากฏในเครื่องหมาย < >
2. สระ e-ee หมายถึง สระหน้ากลางริมฝีปากไม่ห่อเสียงสั้นและเสียงยาว
3. สระ e-ee หมายถึง สระหน้าต่ำริมฝีปากไม่ห่อเสียงสั้นและเสียงยาว
4. สระ o-oo หมายถึง สระหลังกลางริมฝีปากห่อเสียงสั้นและเสียงยาว
5. สระ ɔ-ɔɔ หมายถึง สระหลังต่ำริมฝีปากห่อเสียงสั้นและเสียงยาว
6. การปรากฏแปร หมายถึง การปรากฏที่ค่าหนึ่ง ๆ เมื่อปรากฏหลายครั้งในเอกสารฉบับเดียวกันมีการใช้รูปเขียนแทนสองแบบ เช่น เทจ~เท็จ ผอช~ผ้อช

7. คำร่วมเชื้อสาย หมายถึง คำในภาษาลูกที่สืบมาจากคำเดียวกันในภาษาแม่ ใน
วิทยานพนธ์ฉบับนี้ คำร่วมเชื้อสาย หมายถึง คำร่วมเชื้อสายภาษา
ตระกูลไทซึ่งได้แก่ คำที่ปรากฏในภาษาตระกูลไททั้งสามกลุ่ม คือ
ภาษาไทยกลุ่มเหนือ ภาษาไทยกลุ่มกลาง และภาษาไทยกลุ่มตะวันตก
เฉียงใต้ หรือ ปรากฏในภาษาไทยสองกลุ่มซึ่งอาจเป็นคำที่ปรากฏใน
ภาษาไทยกลุ่มตะวันตก เฉียงใต้กับภาษาไทยกลุ่มเหนือ หรือคำที่ปรากฏ
ในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้กับภาษาไทยกลุ่มกลาง ทั้งนี้คำอาจจะ
ปรากฏในภาษาลูกของแต่ละกลุ่มทุกภาษา หรือบางภาษาเท่านั้นก็ได้
8. คำใหม่ หมายถึง คำที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยเท่านั้นหรือปรากฏในภาษาไทย
และภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้บางภาษาซึ่งผู้วิจัยยังไม่อาจ
จะระบุได้ในขณะนี้ว่าเป็นคำร่วมเชื้อสายหรือคำยืม แต่หากมีการ
ศึกษาที่มาของคำต่อไปอย่างลึกซึ้ง ก็อาจจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นคำ
ประเภทใด
9. คำยืม หมายถึง คำที่ภาษาไทยยืมจากภาษาอื่น หรือคำที่ภาษาไทยยืมจากภาษา
ไทยถิ่น คำเหล่านี้ผู้วิจัยสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบคำที่พบใน
ภาษาไทยกับคำภาษาอื่น คำที่พจนานุกรมระบุว่าเป็นคำยืม และคำที่มี
การสันนิษฐานที่มาของคำไว้แล้วตามที่ปรากฏในการศึกษาของ กัตญู
ชูชื่น (2525) กาญจนา นาคสกุล (2502) ทองสืบ สุภมาร์ค(2522)
บรรจบ พันธเมธา (2521) บุญร่วม ทิพนศรี (2521) ปราณี กาย-
อรุณสุทธิ (2527) และ แปลก ศิลปกรรมพิเศษ (2518)
10. โครงสร้างพยางค์เปิด หมายถึง โครงสร้างพยางค์ที่มีสระเสียงยาวและไม่มีเสียง
พยัญชนะท้าย เมื่อปรากฏเป็นรูปเขียนจะมีรูปพยัญชนะต้นรูปสระ และ
อาจมีรูปวรรณยุกต์หรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังหมายถึง โครงสร้าง
พยางค์ที่มีสระเสียงสั้น ตามด้วยเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียง /r/
รูปตัวเขียนของพยางค์ในลักษณะนี้จะลงท้ายด้วยรูป -ะ เสมอ เช่น
ละ /léʔ/

11. โครงสร้างพยางค์ปิด หมายถึง โครงสร้างพยางค์ที่มีสระเสียงสั้นหรือเสียงยาว และมีเสียงพยัญชนะท้าย เมื่อปรากฏเป็นรูปเขียนจะมีรูปพยัญชนะต้น รูปสระ รูปพยัญชนะท้าย และอาจมีรูปวรรณยุกต์หรือไม่ก็ได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเสียงสระในภาษาตระกูลไทนั้น ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงสถานภาพของสระสั้นยาวในภาษาไทย มิได้กล่าวถึงระยะเวลาที่เกิดความต่างด้านความสัมพันธ์ของสระหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความต่าง การศึกษาที่ผู้วิจัยพบว่าการสันนิษฐานปัจจัยที่ทำให้เกิดสระสั้นยาวในภาษาไทยมีเพียง 2 เรื่องเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. ฟิง-กวย ลี (Li, 1977) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของสระในภาษาไทยสรุปได้ว่าในภาษาตระกูลไทส่วนใหญ่ เสียงสระจะมีความต่างด้านความสัมพันธ์ของเสียงเฉพาะสระต่ำ-กลาง a-aa สำหรับภาษาไทย ลี พบว่าระบบสระของภาษาไทยเป็นระบบสระ 9 เสียงที่มีความต่างด้านความสัมพันธ์ของสระครบทุกเสียง โดยจะพบความต่างของสระสั้นยาวเฉพาะในคำพยางค์ปิดเท่านั้น ทั้งนี้ในกลุ่มสระต่ำจะมีเพียงสระ a-aa เท่านั้นที่มีคู่เทียบเสียงสระสั้นยาวจำนวนมาก ส่วนคู่เทียบเสียงสระ e-ee และ o-oo ไม่พบที่มีความต่างเฉพาะความสัมพันธ์ของสระเลย อย่างไรก็ตาม ลี ได้พบว่าในภาษาตระกูลไททุกภาษามีเฉพาะสระยาว ee และ oo ลีจึงตั้งสมมติฐานว่าสระต่ำในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นสระเสียงยาว ส่วนสระสั้น e และ o เกิดขึ้นในภาษาไทยในภายหลังโดยการยืมภาษา หรือมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระซึ่งทำให้สระยาวกลายเป็นสระสั้นในที่สุด ด้วยเหตุที่ลีสังสมมติฐานว่าสระต่ำในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นสระยาว ลีจึงสรุปว่าสระสั้น a ไม่ได้เป็นสระต่ำมาแต่เดิม แต่เป็นสระที่เปลี่ยนแปลงมาจากสระกลาง-กลาง คือ *o ทั้งนี้เพราะ ลี พบว่าในภาษาไทยบางภาษา เช่น ภาษาลื้อและภาษาไทยกลุ่มปู้-ฮั้น ความต่างของสระสั้นยาว a-aa เป็นความต่างที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของเสียงสระ คือ เสียงสระสั้นจะมีลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นเสียง [ʌ] หรือ [e] นอกจากนี้ลียังพบว่าความสัมพันธ์ของสระอื่น ๆ ในภาษาไทยเหล่านี้จะสัมพันธ์กับเสียงวรรณยุกต์ด้วย

สำหรับเสียงสระ e-ee และ o-oo ลัพพว่าเฉพาะสระสั้น e และ o มีเสียงปฏิภาค
ในภาษาไทยอื่น ๆ แต่ไม่พบเสียงปฏิภาคของสระยาว ee และ oo เลย เมื่อเป็นดังนี้จึงตั้งข้อ
สันนิษฐานว่าสระยาว ee และ oo เป็นสระที่เกิดขึ้นในภาษาไทยในภายหลัง เนื่องจากการยืม
คำภาษาอื่นเข้ามาในภาษาไทย หรือการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระจากเสียงสั้นเป็นเสียงยาว

ส่วนสระสูง ลิ พบว่า ในภาษาไทยและภาษาไทบางภาษาในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้จะมี
สระยาวทั้งในคำพยางค์ปิดและพยางค์เปิด แต่เนื่องจากไม่พบเสียงปฏิภาคของสระยาวในพยางค์
ปิดเลย ลิ จึงสันนิษฐานว่าสระยาวในพยางค์ปิดเป็นสระที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระ
บางเสียงซึ่งส่วนใหญ่เป็นสระประสมในภาษาไทยดั้งเดิม เช่น ii < *ie , ii < *ie,
uu < *ue เป็นต้น ลิจึงสรุปว่าความต่างด้านความสั้นยาวของสระไม่ได้มีอยู่ในระบบสระภาษา
ไทดั้งเดิม แต่เป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาในภาษาไทยบางภาษาในภายหลังซึ่งวิวัฒนาการของระบบสระก็
จะต่างกันในแต่ละภาษา

2. มาร์วิน เจ.บราวน์ (1979) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสระสั้นยาวในภาษาไทย และ
เสนอความคิดว่า ภาษาไทยมีระบบสระเดิมอยู่ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสระเดี่ยวสั้น ระบบสระ
เดี่ยวยาว และระบบสระประสม ดังนี้

i	ɨ	u	ii	ɨɨ	uu	ia	ia	ua
e	o		ee	oo		ea	oa	
a			aa			(aa)		

บราวน์เสนอว่าสระยาว ee และ oo เป็นสระที่เปลี่ยนแปลงมาจากสระประสม ea
และ oa ตามลำดับ ส่วนสระสั้น e และ o เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเสียงของสระยาว ee
และ oo

เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดสระสั้นยาวในภาษาไทยนั้น บราวน์สันนิษฐานว่ามีปัจจัย 3
ประการ คือ การยืมคำ (Borrowings) การสร้างคำใหม่ (New Formations) และ การ
เปลี่ยนแปลงความสั้นยาวของเสียงสระเอง (Crossovers)